

Т.В. Шталь, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Ю.Б. Доброскок, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Підприємницька, інвестиційна діяльність та стан економіки в цілому в значній мірі залежать від державної політики. Своїми діями держава може суттєво загальмувати або прискорити ці процеси. Економіка будь-якої країни не може нормально розвиватися, а інвестиції не будуть вкладатися, якщо держава не забезпечила відповідні умови для цього.

Тривала економічна криза в нашій країні, що характеризується спадом виробництва, інфляцією, соціальною напруженістю в суспільстві і що збіглася за часом з переходом до ринкових відносин, багато в чому обумовлена слабким, а часом і некомпетентним втручанням держави в економічні процеси, тим самим держава не виконує найважливіші функції, які на неї покладаються.

Світовий досвід країн з розвинутою ринковою економікою показує, що в умовах реформування економіки і кризових ситуаціях роль держави зростає, а в умовах стабільності і пожвавлення – знижується, але ніколи не припиняється. Знання факторів впливу і механізму їх впливу на інвестиційну діяльність має важливе наукове і практичне значення, перш за все для пожвавлення інвестиційної діяльності в країні.

Ключовою умовою інноваційно-технологічного розвитку України, відновлення її виробничого потенціалу та забезпечення на цій основі ефективності і конкурентоспроможності національного виробництва, економічної безпеки країни є активізація інвестиційної діяльності, значне розширення масштабів вкладень в реальний сектор економіки з використанням як внутрішніх, так і зарубіжних інвестиційних ресурсів. Одна з важливих складових загального інвестиційного процесу – прямі іноземні інвестиції (ПІІ), що представляють один з перспективних джерел фінансових і виробничих ресурсів, передових технологій і сучасних методів управління, необхідних для динамічного розвитку будь-якої національної економіки. Іноземні інвестиції відіграють дуже важливу роль в інтернаціоналізації світової економіки і в економіці окремо взятої країни. Вже не перше десятиліття прямі іноземні інвестиції зростають швидше, ніж міжнародна торгівля. На думку більшості фахівців головним, що стримує приплив в Україну іноземних інвестицій є

постійна зміна умов їх здійснення, «правил гри» на ринку капіталів. Їх наслідком стають негативні оцінки інвестиційної ситуації в Україні з боку зарубіжних банків, консультаційних і юридичних фірм, підірив довіри до довгострокової стійкості режиму інвестування і гарантованості вкладень.

Негативний відбиток на державну політику в галузі регулювання іноземних інвестицій накладає також відсутність чітко сформульованої промислової політики, позначеної в структурних пріоритетах зростання. Існують також значні відмінності в політиці залучення ПІІ між розвиненими і країнами, що розвиваються. Перші забезпечують приплив іноземного капіталу в основному завдяки формуванню загально сприятливого інвестиційного клімату, а також шляхом надання іноземним інвесторам національного режиму регулювання їх діяльності в рамках загального законодавства. Другі, навпаки, використовують численні пільги, відповідне спеціальне законодавство, що регулює приплив і використання ПІІ, відмінне від правового режиму своїх інвесторів.

Однак останнім часом два різних підходи все більше сполучаються, а загальним напрямком політики різних країн стає підвищення ступеня відкритості економіки по відношенню до іноземних інвестицій, створення найбільш сприятливих умов для іноземного капіталу.

В Україні вкрай незадовільним залишається адміністративно-правовий режим щодо ПІІ з його закритістю, безліччю перешкод для припливу і функціонування іноземного капіталу, неузгодженістю з політикою в інших сферах економіки, певною невідповідністю вимогам міжнародних організацій.

В умовах триваючого скорочення як внутрішніх, так і іноземних інвестицій в нашу економіку, повна відмова від системи стимулів для іноземних інвесторів і повноцінна уніфікація режимів для внутрішніх і зарубіжних вкладень не представляються можливими. Це є завданням на перспективу. Також для України необхідно відновити репутацію країни – надійного партнера зі стабільним макроекономічним кліматом, що гарантує безпеку і зворотність вкладень. А з цією метою повинен бути розроблений комплекс заходів, спрямованих на формування довіри та відповідних мотивацій у зарубіжних інвесторів, і не тільки представників великого бізнесу і транснаціональних корпорацій, що володіють достатніми ресурсами пристосованості до криз, відносини з якими будуються практично в індивідуальному порядку. У центрі уваги повинні виявитися проблеми мотивації середнього і малого бізнесу.